

УДК 378.147:7.012-051

DOI 10.31652/2415-7872-2020-63-144-148

ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Л. В. Оршанський, orcid.org/0000-0001-9197-2953

І. В. Котик, orcid.org/0000-0002-4490-4998

У статті розглянуто проблеми та завдання професійної підготовки фахівців у галузі дизайну. Виявлено недоліки сучасної дизайн-освіти, які полягають передовсім у надмірній академічності за відсутності необхідної практичної підготовки, на яку відводиться недостатній бюджет навчального часу. Визначено вимоги до випускників мистецьких закладів вищої освіти з боку роботодавців на сучасному етапі розвитку суспільства. Розглянуто ступеневу систему вищої дизайн-освіти в контексті реалізації положень Болонської конвенції. Визначено першочергові завдання для досягнення позитивних результатів професійної підготовки майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти. Виходячи з основних пріоритетних напрямів, запропоновані принципи взаємодії інституційних структур із формування системи випереджувального професійного навчання майбутніх дизайнерів.

Ключові слова: дизайн, дизайн-освіта, фахівець у галузі дизайну, мистецькі заклади освіти.

PROBLEMS AND TASKS PREVIOUS PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE DESIGNERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

L. Orshanskyi, I. Kotyk

The article discusses the problems and tasks of advanced training of specialists in the field of design. It reveals the shortcomings of modern design education, which are the excessive academic emphasis of professional design education to the detriment of thorough practical training; lack of quality educational and teaching materials on design prepared by practicing designers; the lack of an adequate material and technical resources taking into account the training profile (specialization in types of design), including modern materials and technologies; all this affect the students' practical readiness to carry out interesting modern design projects, etc. The article specifies requirements for graduates of art universities from employers to the current stage of development of society. It considers the step-by-step system of higher design education in the context of the implementation of the provisions of the Bologna Convention and it also identifies priority tasks for achieving positive results of professional training of future designers in art institutions of higher education. Based on the main priority areas, the author proposes the ways of interaction between institutional structures (representatives of art institutions of higher education and employers) to create a system of advanced training for future designers: 1) development of a concept for training specialists in the field of design, taking into account the development of trends in the fashion industry, and the pace the growing influence of the Internet, television, advertising, etc.; 2) development of proposals to supplement and change the list of areas of training (specialization) in the field of design, taking into account the needs of the economy and the fashion industry; 3) creation of an effective system of advanced training of specialists in the field of design with the involvement of interested institutional support; 4) dissemination and effective application of existing domestic and international experience of advanced training of future designers and improving their qualifications, including the use of digital technologies; 5) participation of representatives of employers in assessing the quality of professional training of graduates of art higher educational institutions, taking into account the profile (specialization) of the educational program; 6) involvement of representatives of professional employers' associations in the field of design in the teaching process of special professional disciplines, taking into account the profile (specialization) of the educational program; 7) assistance in employment and assistance in the professional adaptation of specialists in the field of design.

Keywords: design, design education, future designers, art institutions of higher education, advanced professional training in the field of design.

Сучасний стан системи професійної дизайн-освіти в Україні та можливі перспективи її розвитку відповідно до низки прийнятих за останні роки законодавчих актів свідчать про необхідність пошуку нових форм організації освітньої діяльності, адекватних світовим тенденціям в галузі вищої мистецької освіти. Підготовка фахівців в галузі дизайну сьогодні передбачає такі рівні професійної освіти: передвищу фахову (молодший бакалавр), вищу (бакалавр, магістр, доктор філософії), фундаментальну наукову (доктор наук), а також додаткову освіту за програмами підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки для всіх рівнів кваліфікації [6]. Аналіз наукових праць і реальної практики свідчить, що сучасна система підготовки фахівців у галузі дизайну характеризується низкою таких недоліків: 1) надмірна академічність фахової дизайн-освіти за відсутності ґрунтовної практичної підготовки; 2) брак якісної навчальної та навчально-методичної літератури з дизайну, підготовленої практикуючими дизайнерами; 3) відсутність належної

матеріально-технічної бази з урахуванням профілю підготовки (спеціалізацій за видами дизайну), передовсім сучасних матеріалів і технологій, що впливає на практичну готовність студентів до виконання цікавих сучасних дизайн-проектів та ін.

Мета статті полягає у виявленні проблем, формулюванні першочергових завдань та пошуку шляхів взаємодії інституційних структур (представників мистецьких закладів вищої освіти, підприємств, установ й організацій) із формування системи випереджувального професійного навчання майбутніх дизайнерів.

Як зазначають фахівці в галузі теорії та історії дизайну, а також дизайн-освіти [3; 4; 7; 10], підготовка випускників мистецьких закладів вищої освіти, котрі здобувають різні освітні рівні, не відповідає вимогам роботодавців та світовим стандартам професійної дизайн-діяльності. Нині утворився дисбаланс між необхідною кількістю випускників з вищою дизайн-освітою та попиту ринку праці на практикуючих дизайнерів, що зумовило необхідність додаткової професійної підготовки та перепідготовки фахівців у закладах передвищої освіти. Крім цього, роботодавці особливу увагу стали приділяти підвищенню кваліфікації своїх працівників, логічно вважаючи, що набуття нових теоретичних знань і практичних навичок дозволить слухачам курсів, семінарів і тренінгів, учасникам майстер-класів, виставок та показів стати конкурентними на ринку дизайн-послуг, отримати більше можливостей для особистісного професійного зростання.

На сучасному етапі розвитку суспільства з боку роботодавців (стейкхолдерів), які зацікавлені в підготовці висококваліфікованих дизайнерів, висувуються передовсім такі вимоги до випускників закладів передвищої й вищої освіти: 1) активна участь у розвитку фірми, підприємства, організації й суспільства загалом; 2) здатність, бажання та прагнення підвищувати свій професійний рівень і статус в суспільстві впродовж усього життя; 3) відповідальність за прийняття рішень та неухильне їхнє виконання; 4) володіння сучасними технологіями, техніками й матеріалами для якісного виконання професійних завдань; 5) сприйняття розмаїття інших культур й обов'язкове використання національних традицій; 6) підготовленість до інноваційної дизайн-діяльності, яка забезпечує професійне вдосконалення і кар'єрне зростання. У цих умовах істотно зростає значення та суспільна цінність реалізації принципу єдності освіти і науки, техніки та технологій, творчої і практичної діяльності, спрямованих на подолання актуальних проблем підготовки фахівців у галузі дизайну.

Світові інтеграційні процеси зі створення єдиного освітнього простору зумовили зміни у вітчизняній системі вищої освіти. Приєднання України в 2005 р. до Болонського процесу зобов'язало мистецькі заклади вищої освіти перейти на двоциклову систему навчання (додипломну і післядипломну), запровадити систему кредитів на основі Європейської системи трансферу оцінок (ЄКТС) та кредитно-модульну організацію освітнього процесу, посилити контроль за якістю освіти з боку незалежних акредитаційних агентств, розширити мобільність студентів, науково-педагогічних і творчих працівників з метою набуття і взаємного збагачення досвідом професійної підготовки в різних закладах освіти, затвердити загальносприйнятну та порівнянну систему вчених ступенів тощо [8].

Ґрунтуючись на європейських принципах, положеннях і вимогах, ученими і практиками, які були об'єднані в науково-методичну підкомісію з дизайну МОН України, з 2009 р. були розроблені професійні стандарти вищої освіти для різних освітніх рівнів, які передбачали якісне та змістовне покращення підготовки майбутніх дизайнерів в умовах зміни співвідношення теоретичних і практичних блоків, вивчення сучасних світових технологій організації дизайнерської діяльності тощо. У 2018 р. членами підкомісії з дизайну (Є.А.Антонович, Т.О.Іваненко, В.О.Корсунський, С.М.Лінда та ін.) був розроблений останній стандарт вищої освіти України спеціальності 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для другого освітнього рівня магістра. У цьому стандарті визначено спеціальні (фахові) компетентності, якими має володіти дизайнер: 1) здатність здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, технічних, технологічних, екологічних та естетичних вимог (за спеціалізацією); 2) здатність проведення проектного аналізу всіх упливових чинників і складових проектування та формування авторської концепції проекту; 3) здатність розуміти й використовувати причинно-наслідкові зв'язки в розвитку дизайну та сучасних видів мистецтва; 4) здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва та дизайну; 5) володіння теоретичними й методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки дизайнерів; планування власної науково-педагогічної діяльності; 6) здатність застосовувати у практиці дизайну виражальні художньо-пластичні можливості різних видів матеріалів, інноваційних методів і технологій; 7) здатність застосовувати засоби спеціального рисунка та живопису, а також методики використання апаратних і програмних засобів комп'ютерних технологій; 8) здатність вести ефективну економічну діяльність у сфері дизайну; 9) здатність створювати затребуваний на ринку та суспільно відповідальний продукт дизайну (товари та послуги) та ін. [9].

Однак дотримання положень Болонської конвенції та розроблення професійних стандартів лише частково вирішують проблему якості підготовки фахівців у галузі дизайну. Для вирішення проблем,

пов'язаних із удосконаленням підготовки сучасних дизайнерів, необхідне планомірне та системне виконання послідовних програмних дій, спрямованих на розробку та фактичну реалізацію компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого й культурологічного підходів до формування освітньо-професійних й освітньо-наукових програм, забезпечення координації діяльності мистецьких закладів вищої освіти та провідних профільних підприємств та організацій на основі підвищення ролі професійних кадрів у галузі дизайну на сучасному ринку праці.

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку світового співтовариства та України свідчать про підвищену увагу до розвитку сфери дизайн-діяльності [5, с. 12]. Збільшення обсягів реалізації населенню дизайнерських послуг, постійне зростання вимог до якості дизайнерських проєктів, збільшення потреб підприємств у якісних дизайнерських розробках закономірно вимагають відповідного підходу до формування цілеспрямованої системи підготовки кадрів у галузі дизайну та змісту відповідної професійної освіти. Досягнення позитивних результатів у системі професійної підготовки майбутніх дизайнерів, на наш погляд, видається можливим за умов ефективної взаємодії зацікавлених інституційних структур та оперативного розв'язання таких першочергових завдань:

- 1) координація дій науково-педагогічних працівників мистецьких закладів вищої освіти, представників підприємств, установ та організацій, зацікавлених в удосконаленні підготовки кадрів для творчої дизайнерської діяльності, забезпеченні якості та розвитку змісту професійної освіти в галузі дизайну;
- 2) установа тисних зв'язків і взаємодії інституційних структур, а також і міжнародних, які сприяють удосконаленню професійної підготовки кадрів в галузі дизайну;
- 3) розроблення комплексу навчально-методичного забезпечення освітньо-професійних й освітньо-наукових програм підготовки здобувачів спеціальності 022 «Дизайн»;
- 4) прогнозування потреби в дизайнерах з урахуванням тенденцій і перспектив розвитку різних галузей промисловості та сфери послуг;
- 5) участь в оцінюванні й регулюванні прийому та випуску фахівців різних рівнів вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами в галузі дизайну;
- 6) реалізація заходів, спрямованих на розвиток взаємодії інституційних структур, удосконалення підготовки кадрів у галузі дизайну, інтеграцію академічної громадськості та представників роботодавців (стейкхолдерів).

Виходячи з основних пріоритетних напрямів, можна запропонувати *шляхи взаємодії* інституційних структур з формування системи випереджувальної професійної підготовки майбутніх дизайнерів:

- 1) розроблення спільно з представниками роботодавців концепції підготовки фахівців у галузі дизайну з урахуванням розвитку тенденцій індустрії моди, темпів зростання впливу Інтернету, телебачення, реклами тощо;
- 2) розроблення пропозицій щодо доповнення й зміни переліку напрямів підготовки (спеціалізацій) в галузі дизайну, зважаючи на потреби економіки та індустрії моди;
- 3) створення із залученням зацікавлених інституційних структур дієвої системи випереджувальної підготовки фахівців у галузі дизайну;
- 4) поширення й ефективне застосування існуючого вітчизняного та міжнародного досвіду випереджувальної професійної підготовки майбутніх дизайнерів та вдосконалення їхньої кваліфікації, в тому числі з використанням цифрових технологій;
- 5) участь представників роботодавців в оцінюванні якості професійної підготовки випускників мистецьких закладів вищої освіти з урахуванням профілю (спеціалізації) освітньої програми;
- 6) залучення до викладання спеціальних фахових дисциплін представників асоціацій та інших професійних об'єднань роботодавців в галузі дизайну з урахуванням профілю (спеціалізації) освітньої програми;
- 7) сприяння у працевлаштуванні та допомога в професійній адаптації фахівців у галузі дизайну.

Для забезпечення ефективної взаємодії інституційних структур, зацікавлених в якісній підготовці фахівців у галузі дизайну, які відповідають потребам роботодавців, вимогам ринку праці й економіки в цілому, необхідно в мистецьких закладах освіти створити наскрізну та випереджувальну освітню систему практико орієнтованого характеру. Необхідне введення нових стандартів вищої освіти та розроблення освітньо-професійних і освітньо-наукових програм, що відповідають потребам галузі та значно розширюють обсяг спеціальних фахових дисциплін і практичних занять. На думку фахівців в галузі дизайн-освіти, важливою є фундаментальна загальна освіта для професії дизайнера. Різномічність загальноосвітньої підготовки студентів-дизайнерів вимагає нових навчальних курсів, які повинні відображати різні галузі сучасного знання – від модерного філософського до інформатичного. Ймовірно, нові освітні програми необхідно розробляти з погляду гармонійного поєднання загальноосвітніх і спеціальних фахових дисциплін, теорії та практики.

Повинен бути кардинально змінений склад науково-педагогічних працівників завдяки залученню практикуючих дизайнерів для викладання спеціальних фахових дисциплін. Важливо використовувати науковий і методичний досвід, освітні програми, робочі програми навчальних дисциплін, навчально-методичні комплекси зарубіжних мистецьких закладів вищої освіти, які впродовж тривалого періоду успішно працюють на європейському ринку освітніх послуг. Майбутнім дизайнерам необхідно брати активну участь у профільних виставках, показах і конкурсах які одночасно збирають велику кількість професіоналів – представників дизайнерського бізнесу, керівників великих рекламних агентств, відомих дизайн-студій тощо. У закладах вищої освіти також необхідно створити умови для підвищення рівня майстерності дизайнерів, проходження курсів підвищення кваліфікації з найбільш актуальних питань практичної дизайн-діяльності. Для визначення напрямів підготовки (спеціалізацій) фахівців у галузі дизайну необхідний постійний моніторинг потреб роботодавців, ринку праці та дизайн-послуг. Узаємодія інституційних структур, зацікавлених в якісній професійній підготовці здобувачів спеціальності 022 «Дизайн», закладе підґрунтя системи підвищення освітнього рівня дизайнерів упродовж усієї професійної діяльності.

Нині також важливо кардинально змінити ставлення до студента – майбутнього дизайнера. Науково-педагогічні працівники повинні передовсім формувати і розвивати у майбутніх фахівців у галузі дизайну такі якості особистості, як: сприйнятливість, інтерес до світу речей, тямущість, здатність до узагальнення, автономність, комунікативність, схильність до аналітичної та дослідницької роботи, дисциплінованість, наполегливість, готовність ставити і розв'язувати проблеми, вміння планувати та критично оцінювати свою дизайн-діяльність, почуття відповідальності, здатність до саморозвитку і самоствердження та ін. Зміцнення й розвиток саме цих якостей нами формулюється у вигляді виховного завдання сучасного мистецького закладу вищої освіти.

Висновки. Таким чином, на сьогодні профіль більшості мистецьких закладів вищої освіти визначено принципами стратегічного управління та зовнішньої оцінки, яка формує чіткі регламенти і запити до якості підготовки майбутніх дизайнерів. Перед закладами освіти поставлено важливе завдання, з одного боку, щодо збереження цінностей і традицій вітчизняної системи дизайн-освіти, а з іншого – оновлення її змісту відповідно до сучасних вимог суспільства та тенденцій індустрії моди. У мистецькому закладі вищої освіти важливим постає завдання випереджувальної професійної підготовки майбутнього дизайнера як творчої особистості, що здійснює самостійний пошук і набуває нових теоретичних знань задля їхньої інтенсивної практичної переробки в систему особистісних смислів і творчості.

Література

1. Андрущенко Т. І. Г. Дизайн : посіб. / Т. І. Андрущенко, І. І. Дробот, Ю. Г. Легенький. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 702 с.
2. Барна Н.В. Дизайн у контексті художньої культури ХХ – ХХІ століть : монографія / Н.В. Барна. – Київ : Університет «Україна», 2015. – 352 с.
3. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури : монографія / В. Я. Даниленко. – Харків : ХДАДМ : Колорит, 2005. – 243 с.
4. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория : учеб. пособ. 3-е изд., стер. / Н.А.Ковешникова. – Москва : Омега-Л, 2007. – 223 с.
5. Легенький Ю. Г. Дизайн: культурологія та естетика / Ю.Г.Легенький. – Київ : КДУТД, 2000. – 272 с.
6. Про вищу освіту. Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. / Електронний ресурс. – Режим доступу: URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Прусак В. Ф. Сучасна дизайнерська освіта: досвід, проблеми / В. Ф.Прусак // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць. – Львів : Світ, 2000. – С. 357–364.
8. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (Болонья, 19 червня 1999 року) / Електронний ресурс. – Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525
9. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» / розробники: Антонович Є.А., Іваненко Т.О., Корсунський В.О., Лінда С.М. та ін. Київ: МОН України, 2018. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatver_dzeni%20standarty/12/21/022-dizayn-bakalavr.pdf.
10. Чирчик С. В. Професійна підготовка дизайнерів інтер'єру: теорія, методика, практика: монографія / С.В.Чирчик. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 464 с.

References

1. Andrushchenko T. I. H. Dyzain : posib. / T. I.Andrushchenko, I. I.Drobot, Yu. H. Lehenkyi. – Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2012. – 702 s.
2. Barna N.V. Dyzain u konteksti khudozhnoi kultury KhKh – KhKhI stolit : monohrafiia / N.V. Barna. – Kyiv : Universytet «Ukraina», 2015. – 352 s.
3. Danylenko V. Ya. Dyzain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultury : monohrafiia / V. Ya. Danylenko. – Kharkiv : KhDADM : Koloryt, 2005. – 243 s.

4. Koveshnikova N. A. Dizajn: istorija i teorija : ucheb. posob. 3-e izd., ster. / N.A.Koveshnikova. – Moskva : Omega-L, 2007. – 223 s.
5. Lehenkyi Yu. H. Dyжайn: kulturolohiia ta estetyka / Yu.H.Lehenkyi. – Kyiv : KDUTD, 2000. – 272 s.
6. Pro vyshchu osvitu. Zakon Ukrainy # 1556-VII vid 01.07.2014. / Elektronnyi resurs. – Rezhym dostupu: URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Prusak V. F. Suchasna dyzainerska osvita: dosvid, problemy / V. F.Prusak // Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita : zb. nauk. prats. – Lviv : Svit, 2000. – S. 357–364.
8. Spilna deklaratsiia ministriv osvity Yevropy «Yevropeiskiy prostir u sferi vyshchoi osvity» (Bolonia, 19 chervnia 1999 roku) / Elektronnyi resurs. – Rezhym dostupu: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525
9. Standart vyshchoi osvity Ukrainy za spetsialnistiu 022 «Dyжайn» haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo» / rozrobnyky: Antonovych Ye.A., Ivanenko T.O., Korsunskiy V.O., Linda S.M. ta in. Kyiv: MON Ukrainy, 2018. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatver-dzeni%20standarty/12/21/022-dizayn-bakalavr.pdf>.
10. Chyrchyk S. V. Profesiina pidhotovka dyzaineriv interieru: teoriia, metodyka, praktyka: monohrafiia / S.V.Chyrchyk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2017. – 464 s.

УДК 378.016:[373.2.015.31:005.336.2]

DOI 10.31652/2415-7872-2020-63-148-152

ОСНОВНЫЕ ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ТВОРЧЕСКОЙ РАБОТЕ С ВОСПИТАННИКАМИ

Т. Поздеева, orcid.org/0000-0001-5853-859X

О. Кравцова, orcid.org/0000-0002-9468-3003

Е. Колосова, orcid.org/0000-0003-0995-1315

А. Хиля, orcid.org/0000-0002-1287-2901

В статье раскрывается сущность процесса формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей заведений дошкольного образования в Республике Беларусь. Авторы делают упор на подготовке воспитателей к творческой работе с воспитанниками путем активного участия в учебной деятельности и в процессе воспитательной работы, которая проводится на факультете дошкольного образования. Начиная с первого курса, студенты находятся в благоприятной для развития творчества среде, посещают учебные и лабораторные занятия, участвуют в воспитательных мероприятиях факультета, повышают практические умения и навыки в ходе практики, участвуют в научной деятельности.

Ключевые слова: обучение, творческая работа, учреждение дошкольного образования, игра, дисциплины, студент, воспитатель.

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ТВОРЧОЇ РОБОТИ З ВИХОВАНЦЯМИ

Т. Поздєєва, О. Кравцова, О. Колосова, А. Хиля

У статті розкрито суть процесу формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в Республіці Білорусь. Автори наголошують на підготовці вихователів до творчої роботи з дітьми шляхом активної участі в освітніх заходах та в процесі виховної роботи, що здійснюється на факультеті дошкільної освіти. Розкрито три етапи формування творчої спрямованості особистості як складової професійної компетентності студентів (пізнавальний, творчого розвитку та практичної реалізації); обґрунтовано способи організації самостійної роботи, яка полягає у виконанні завдань різного рівня на основі професійних знань, умінь, мотивації до професійної діяльності в процесі лекційних, практичних, лабораторних та позакласних форм роботи. Висвітлено та обґрунтовано основні шляхи формування професійної компетентності у творчій роботі з дітьми дошкільного віку: програмне забезпечення (навчальні програми, програми самоосвіти), науково-методичне забезпечення (науково-методичні рекомендації, робочі зошити, наукове керівництво курсовими та дипломними роботами), оволодіння сучасними освітніми технологіями, позакласна, волонтерська діяльність; розвиток професійних навичок під час практики). Описано форми роботи студентів, які вони виконують вже з першого курсу, під час практичних та лабораторних занять, беручи участь у виховних заходах факультету, під час проходження практики, беручи участь у наукових заходах.

Ключові слова: навчання, творча робота, дошкільний заклад, гра, дисципліни, студент, вихователь дошкільного закладу.